

Nro 42.

A^o FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Májusnak 27 dik napján 1794.
esztendőben.*

Hadi Történetek.

Eggy Brüsszelben Májusnak 11-dikén költ levélből ezeket olvasánk múlt héten: „Külömbkülömb-féle Flandriai levelek igen jó reménységet nyújtanak nekünk ezen szerentsétlen tartománynak jobbra fordúlandó sorsáról. Májusnak 8-dik napjától fogva nagy számmal gyülekeztenek oda hadi seregeink, az ellenségnek onnan lejendő ki üzésekre, és mingyárt más nap minden tanyáiban meg támadták őket. Pichegrü Generál, kinek mind emberei, mind hadi eszközei bővséggel vóltanak, olly vitézi módon védelmezte ma-

gát, hogy bátor seregeink a' meg erőltetésig iparkodtanak légyen is, még is azon nap ki nem mozdíthatták ötöt helyéről. Következett napon, t. i. *Májusnak* 10-dikén ismét rajta hajtottak a' szövetséges seregek, és a' mint a' köz hir szárnyal, nagy vesztesége vólt a' Frantziáknak.

Eggy más ugyan ott, 's ugyan a' fellyebb említett napon iratott magános levélből ezeket olvastuk. A' *Yorki* hertzeg által küldetett, 's ma reggel ide érkezett kurir azt a' hirt hozta magával az ide való ministeriumnak, hogy tegnap, t. i. *Májusnak* 10-dikén véres ütközet esett *Busieux* és *Ryssel* közt, mellyben nagyon meg verték az Anglusok a' Frantziákat, sok embert le vágván, 's el fogván közülök, és számos ágyúkat nyervén töllök. Ugyan azon nap *Clerfait* hadi tármester is rajtok hajtott *Kortryk* környékén. Az ellenség tsak nem a' kétségben esésig védelmezte magát: még is végtére kénytelenített, mind *Kortrykot*, mind *Menint* oda hagyni. Az elsőbben 3 batalliont hagyott hátra vízfza menetelésnek fedezésére, mellyek mind eggy lábíg öszve aprítottak vitézeink által.

Eggy harmadik levélben ezeket olvassuk: „Ismét könnyebben lehel Flandria. — A' *Yorki* hertzeg, és Gr. *Clerfait* hadi Tármester minden pontyaiban meg támadták a' Fr. ármádiát — a' tsata igen vakmerő 's véres vólt, és sokáig kétséges vólt a' győzödelem. Végtére tsak ugyan kénytelen vólt az ellenség, bátor sokkal számosabb vólt is seregeinknél, hátrálni, 's magát nagy zürzavar közt vissza vonni. Felettébb nagy vesztesége vólt a' Frantziáknak, kiváltképen *Kortrykban*, mellyben mintegy 2000 emberből álló őrizet vala. Ezek is vakmerően védelmezték magukat, még akkor is, midőn már meg verettetett és futásban lett vólna a' Fr. ármádia. Illyenképen kénytelenek vóltak győzödelmes seregeink erőszakosan a' városra rohanni, mellyet el is foglalván, egynéhány emberen kívül az egész Fr. őri-

zetet öszve aprították. A' mennyivel számosabb volt seregeinknél az ellenség, annyival ditsőségebb volt a' rajtok vett győzödelem. A' fogságba esett Frantziáknak, 's el nyeretett ágyúknak száma igen nagy. Többnire azt is vissza nyerték győzödelmes vitézeink az ellenségtől, a' mit annakelőtte erőszakosan el vették amazok a' szegény lakosoktól s. a. t.

Ezen a' három *Brüsszeli* levélnek tárgyáról így szól egy más *Genti*, avagy *Gandaviai*, Májusnak 12-dikén költ magános levél (*Gent*, *Gandavum* Flandriának nagy, erős, népes, ékes, és gazdag városa, V. *Károly* R. Császár születésének helye, *Kortryk*hoz nem messze). A' tegnap előtt *Kortryk*nek vissza vétetéséről támadott hír, hirtelen való volt, 's fádalom, meg nem erőssítetik. A' *Májusnak* 10 dikén esett tsatának nem lehetett az a' szerentsés következése. Még tegnap is egy serház mellett ütött Gróf *Clerfait* a' Frantziákra, melly három fertály órányira fekszik *Cortryk*től a' *Brügges* felé vivő út mellett, el is üzte őket mind onnan, mind *Heule*, mind *Guerne* mellől — a' *Heulei* malom mellett egy erős batériát is készített, mellynek tüze miatt, kéntelen volt az ellenség magát a' *Cortryki* ágyú alá vissza vonni, a' honnan öt avagy hat izben is dühösen ki tsapott, de mindenkor vissza veretett. Valahányszor ki tsaptak, mind annyiszor illyetén lármás kiáltásokkal töltötték bé a' levegő eget: *Vagy gyözünk, vagy mindnyájan meg halunk*. Még a' gyalogság is bajonetákkal rohant lovas seregeinkre. Noha 24 fontos ágyú golyóbisokkal lövöldözött *Cortryk*nak sántzairól ármádiánkra, még is el nem érhetette végét, még is álhatatosan viselték magokat seregeink. Estéli 8 órákor lett vége a' rejtentő ágyúzásnak s. a. t.

A' közelebb ki adatott különös udvari újság levélben azok a' nevezetes történetek irattatnak le, mellyek *April*. 26 ik napjától fogva, *Májusnak* 14 dikéig történtenek Flandriában, a' *Rajna* mel-

lett, és Olaszországban. Hoffzasan elő adattatik ebben, miként ütöttek légyen bé a' Frantziák Flandriának napnyúgoti részébe *Májusnak* 26 dik napján, éppen azon a' napon, mellyen a' *Yorki* hertzeg *Landrecy* vidékén a' Frantziákat meg verte; miként ostromlották *Cortrykot*; miként vágta magát az ellenség által az ott vólt Hannoverai őriző sereg; miként foglalták azt és *Menint* el a' patrióták, mit miveltenek ottan; minémü dühösséggel mentenek *Poperingh*, *Ypern* és *Werwick* ellen; miként viselte magát ellenek *Salis* Cs. Kir. Generál Májor; mennyi veszteségek vólt az égyyesült seregeknek és az ellenségnek; miként rohantanak *Májusnak* 10 dikén a' *Yorki* hertzeg seregének bal szárnyára; miként verte őket vissza a' *Kaunitz* gyalog regementje; mitso-da erőt fordított a' *Busche* Generál corpora ellen az *Espierri* és *St. Legeri* tanyákon; miként vágatott két felé a' *Yorki* hertzeg és Gr. *Clerfait* között való communicáció, avagy égygyesség; hány batalion gyalogság, hány escadson lovas-ság küldettetett a' *Yorki* hertzegnek segítségére; minémü igyekezettel vólt az ellenség Gr. *Kaunitz* corpora ellen *Májusnak* 13-dik napján, 's mitso-da vége lett mind ezeknek a' gyakor tsatázásoknak. Leg kissebb emlékezet sints itten Flandriának ellenségtől lett meg tisztításáról, és *Cortryknek*, s' *Meninnek* s. a. t. vissza lett vétetésekről.

Leg világosabban elő adja egygy *Máj.* 13 dik napján költ magános *Brüsszeli* levél Flandria napnyúgoti részének, és az ottan táborozó hadi seregeknek jelen való körülállásait: „ Minekutánna, *úgymond* a' levél író, szorossan meg vizsgálta vólna Gróf *Clerfait*, a' conventionalis, az az, Frantzia armádiának, melly még most is *Cortryk* birtokában vagyon, fekvését, által költözött a' *Lys* vizén, rendeléseket tett annak tökéletes bé zároltatására, mellyet mindazáltal lehetetlen vólt vólna tetemes vérontás nélkül végre hajtani. Gr. *Clerfait* iparkodásának meg akadá-

lyoztatására, sok ágyú golyóbisokat repitetett ki az ellenség *Kortryk* bástyáiról, de a' mellyek kevés kárt tettek az égyyesült seregekben. Következett napon, u. m. *Májusnak* 12 dikén ki ütven a' várból a' patrióták, minden oldalról meg támadták *Clerfait* armádiáját, és ámbár két vesben is nagy veszteséggel vissza verették légyen; még is mindazáltal nemtsak meg nem rettentek, sőt pálinkával le ittatván, harmadszor is rajta hajtottak seregeinkre, 's szüntelen ezt kiáltozták: *Vagy mindnyájan meg halunk, vagy győzünk!* — Ilyenképen kénytelenített Gr. *Clerfait* magát visszavonni, 's *York* hertzeggel öszve kaptsolni. — Ezen hollzas, és véres ütközetnek környülállásai még eddig nintsenek tudva előttünk, annyi mindazáltal tsak ugyan tudunkra vagyon, hogy Gr. *Clerfait* egygy órányira húzta magát vissza, és hogy B. *Wenkheim* F. M. L. is a' hóltak közt találtatott, kinek halálán mindenek szomorkodnak, a' kik az ő természeti és erköltsi tulajdonságait, 's érdemeit közelebbről ismérték.

Albert Saxóniai hertzeg, a' Rajna mellett táborozó Cs. K. hadi seregeknek fő kórmányozója tudósította a' Fels. hadi Cancelláriát azokról a' történetekről, mellyek *Manheim*, *Oggersheim* és *Merzig* környékén történtenek *Májusnak* 6-ik napjától fogva 11-dikig. Meg írja, hogy *Hocze* Generál Májor meg ijelztette az *Oggersheim* vidékére furázsirungra ki ment *Frantziaságot*; meg írja, miként 's hányan ütöttenek *Merzigre*, mit miveltenek a' *Saar* vize környékén, miként verte őket vissza B. *Lusignan* Bender gyalog regemenyének vitéz *Obristlájtinántya*; meg írja, miként hagyták el *Sierket* *Májusnak* 11 dikén s. a. t.

Önnön maga az udvari újság is bizonyoságot teszzen, hogy részünkről nem olly kedvező *Olasz* Országban a' szerentse mint másutt; meg vallya, hogy nemtsak *Sabaudia*, hanem a' *Delfinátus* felől is bé ütött egygy Fr. colonne a' *Pedemonti* her-

tzegségbe; hogy ottan egy magass hegyen épült, *Mirabon* nevű várat el foglalt, hogy az által *Izababé* menevelt készített magának a' *Luzerni* térségre; sőt más közönséges levelekből azt is olvassuk, hogy *Génuá* felől is igyekezik oda bé rontani, 's úgy körül keríteni a' *Pedemoni* hertzességét, hogy onnan sem ki, sem oda bé senki ne mehessen hírek nélkül.

A' *Namuri* tartományból egy *Máj.* 14 dik napján *Brüszszelben* költ levél azt beszéli, hogy *Charleroiba*, az említett tartománynak egy nevezetes városába ismét bé ütöttek volna a' *Frantziák*; hogy ennek hallására sok fő emberek, kiváltképen a' ki költözött *Frantziák* oda hagyták *Brüszszel* városát; hogy *Brabántziának* lakosait nem kis félelembe és rémülésbe ejtette ezen hír; hogy az ottan tartózkodó *Cs. K.* ministernek javasolására minden erőben lévő lakosokat fegyverbe öltöztetett a' polgári előjáró Tanács; hogy sok ki költözött *Frantziák* *Bender* *Feldmarsal* corpsához mentenek, 's öszve kaptak erővel akarjanak a' közönséges ellenség ellen dolgozni. Hanem nem sokáig tartott ez a' lárma, és nyúghatatlanság, meg szűnt, tudtokra adattatván a' lakosoknak, hogy *Filippeville* felé vissza vonták magokat a' patrióta seregek. Egyfzermind az is értékre adattatott az udvar által, hogy a' *Yorki* hertzeg, és *Gr. Clerfait* hadi tármester, imitt amott diadalmaskodtanak az ellenségen, és hogy közelebb mentenek immár *Cortryk* alá.

Lengyel Ország.

A' vólt korona Marsal *Potocki Ignátz*, a' ki a' *Varsóviai*, 1791-ik esztendőben készült új constitutió szerzőjének lenni mondatik, és ő rajta kívül több nevezetes tagjai is a' *Varsóviai* Országgyűlésnek most már *Krakóviában* mulatnak. — A' *Warsóviában* el fogattatott Orosz követ archi-

vumából, avagy leveles tárából mind ismeretesebbé lettek azok a' Lengyelek, a' kik az Oroszokkal égyet értettének, kik között immár sokan meg is fogattattak. *Kosciuskó* Generális azt jelentette minap ki adott közönséges levelében, hogy már tudva légyenek azok a' rossz hazafiak, a' kik hazájokat nagy summa pénzen eladták az Oroszoknak, sőt az is nyilván legyen, kinek kinek mennyi summa adattatott. Eggyzersmind azt kívánja *Kosciuskó*, hogy ezen Oroszoktól vett summát mindnyájan küldjék hozzája, másként minden örökségeik sequestrum alá fognak vettetni. — A' *Warsóviai* interimalis avagy ideig való kórmány szék, eggy hétben kéttzer teszi nyomtatás által maga végzéseit és a' Lengyel Országban történt dolgokat közönségesekké. Az *April*. 28-dik napjáig közönségesekké tétetett dolgoknak rövid summája ebből áll: A' *Grodnoi* Országgyűlléstől fogva fel állított polgári előjárók, és itilő székek el töröltetnek; a' Prussziai kereskedő társaságnak tökéletes bátorság engedtetik; a' királynak különös deputáció által értésére adatott minden eddig történt dolog; ez arra azt felelte, hogy ő a' lakosoknak tettések szerént kívánja az Orzágnak bölldogságát előmenetelesíteni; *Daigle* nevű Frantziának ház árestoma vagyon; a' Saxóniai követtel néhány izbeli irások közöltettek; el végeztetett, hogy három gyalog, három lovas, és eggy stutzos sereg állitasson fel; a' revolutionalis itilő szék fel állitatott 's meg esküttetett; minden Lengyel fő nemes foglyokkal való levelezés és égyesség félbe szakaszatott, sem tenta, sem penna, sem dohány, sem gyertya nem engedtetik nékiek; az Orosz archivumnak meg vizsgálására különös deputáció rendeltetett; az árestomba tétetett Orosz követséghez tartozó personalének illendő eleség és alkalmazosság engedtetett ugyan: mindazáltal valami tsak nékiek vitettetik, szorossan meg fog vizgatni; a' meg ölettetett Orosz hertzegnek *Gagarinnak* felesége, és még eggy más állzony az Au-

glus követ házába fognak vitettetni és lakni, úgy mindazáltal, hogy ez tartozik érettek jól állani; *Mokronovszky* Generálnak, a' ki a' közönséges szükségre 22910 Lengyel forintot ajánlott, még kell hálálni jó hazafiúságát, 's példája által hasonló virtusra kelletik másokat serkentenii; minden *Warsóviai* és *Masuri* lakosokra bizonyos adó vettetik; minden *April* 17-dik és 18 dik napjain meg ölettetett, és meg sebesített emberek fel fognak kerestetni s. a. t.

Thorunumból déli Prussziának népes, kereskedő és gazdag városából iratik, hogy *Májusnak* 5-dikéig szabad volt a' szép nemnek *Varsóviából* passussal ki költözni, ezen passussokra, vagy szabad menetelről való irásokra illyetén tzimű pertsét nyomattatott: *Szabadság*, *Egészség*, *Függetlenség*. Hanem már most senki sem botsáttatik onnan ki. — *Warsóviának* *Krakóviával* való égyyessége még is fenn vagyon; Generál *Kosciusko* 5 szakaszokra osztotta fel hadi seregeit olly véggel, hogy ezek időt és alkalmatosságot ne engedjenek az Oroszoknak égyüve való gyűllésekre. *Noviczky* Orosz Generál el hagyta *Karczevot*, holott gazdag magazinumra, és sok tábori eszközökre találtnak a' Lengyelek. — *Huszevszky* Lengyel fő Strázsamester *Tarnovick* alatt utól érte a' *Vistula* vizén által költözni akaró Oroszokat, 's azokat mind egy lábíg öszve vagdalta. A' *Lithvániai* leg újjabb levelek azt beszélik, hogy azon hertzegegnék fő és anya városában *Wilnóban* is véres tsata történt a' Lengyelek és Oroszok közt; hogy onnan is ki üzettettek az Oroszok, holott sok Generálok, és köz emberek fogattattak el a' győzedelmesek által; hogy *Kosakovszky* Lithvániának fő hadi vezére, kinek el fogattatására parantsolatot adott a' *Varsóviai* interimalis kormányozó Tanáts, a' köz nép által fel akasztatott, 's harmad egész napig függött holt teste az ég és föld közt, hogy onnan le vétetvén égyyik úttzáról a' másakra hirtzoltatott, 's vég-

tére egy gödörbe vettetett; hogy felettébb nagy gyűlötségben vagynak az utolsó *Grodnoi* Országgyűlésnek tagjai a' nép előtt. Utóllýára arról is tudósítatunk *Warsóviából*, hogy az *April*. 17-ik és 18-ik napjain Oroszokon vett győzödelemnek meg hálálására, 40 óráig tartó áhétatosság tartatott, mellyen mind maga a' király, mind testvér öttse a' *Gnésnai* püspök jelen vóltanak, 's térden álvá áhétatoskodtanak a' nép előtt.

Egy *Brandenburgiai* V. Fejedelemségből jött magános levél azt hirdeti, hogy *Bonin* Generál Lájtinánt 5000 pártos Lengyeleket vert meg, 's fogott vólna el, minden tábori bagazsiástól égygyütt, és hogy felettébb örvendett légyen ezen hirnek hallásán a' Prussziai király. Hanem a' déli Prussziai későbbi levelek meg táfollyák ezen fundamentom nélkül szükölködő hirt, 's onnan mondják azt eredtnek lenni, hogy sok Lengyel katonák szöktek a' Prusszus seregekhez által, és hogy néhány sebbe esett Oroszok a' *Krakóviai* vidékről *Pétrikáunak* környékére vitettek.

Az állandó Tanátsnak meg fogattatott tagjai között a' *Wilnai* püspök, *Kossakóvszky*, *Ozarovsky*, *Zabielló*, és *Ankvitz*, a' Lengyel revolutionalis itilő szék eleibe idéztetvén, és mind tulajdon kezek írásaik, mind elő tanúbizonyságok által meg győzettetvén arról, hogy égyet értetnek az Oroszokkal, *Májusnak* 9-dik napján halálra sententziáztattak

A' múlt ősszel Orosz szolgálatra állott Lengyel seregek egymás után mind oda haggyák az Orosz zászlót, 's tsupportosan mennek által a' *Kosciuskó* táborába. Egy *Bukovinában* lakó, 's velem gyakorta levelező barátom ekként ír hozzá e' dolog felől.

A' mi körülöttünk lévő tartományok véghetetlen mozgásban vagynak; a' Lengyelek revolu-

tiója felettébb nagy előmenetellel foly naponként; mindenütt vesztettének még eddig az Oroszok; az insurgenseknek táborok igen szaporodik. — Szombaton érkezék ide hozzánk egy egész regiment lovasság, Generális *Lasinsky* vezérlése alatt, a' mellynek a' szabados által költözés országunkon meg engedtetett, mivel semmi militiánk körül belől nintsen. — Még az irigység is kéntelenítették meg vallani, hogy ezen egész regement igen szép és válogatott emberekből áll, ez előtt kvártélyozott *Ukraniában*, és már két hete, hogy pártot ütött, 's minekutánna a' Muszka kozákokkal véres tsatát tett volna, magát az országból kivágta, és Moldován keresztül hozzánk érkezett, innen pedig vette úttyát *Brodinak*, a' hol magát Generális *Kosciuskóval* öszve foglalja. Az a' hire, hogy még három regementek fognának jönni, és nemzetek óltalmára sietni. A' kémek mindenfelől azt jelentik, hogy Gallitziának határain sok helyeken állanak lesben a' Muszkák, ezen regementnek akadályoztatására. Mi legyen ki menetelek, rövid idő alatt meg fogom írni.

Frantzia Ország.

Májusnak 7-dik napján tartatott gyűllésben, fel menvén *Robertspierre* az óráló székbe, igen áhétatos vallású embernek lenni tettette magát, és sok 's erős okokkal meg mutatta a' vallásnak el kerülhetetlen szükséges vóltát az emberi társaságokban, meg mutatta a' leg főbb valóságnak az istennek lételet, meg mutatta a' léleknek halhatatlanságát, mellyet a' *Deisták* kétségbe hozni igyekeztenek. Előjáró beszédje hosszú vólt, 's a' világi történetekből vétetett; annakutánna elsőben is a' nemzeteknek tudományok és mesterségek által lett tökéletesítésekről beszélt; a' mostani Frantzia nemzetet, Európának több nemzeteivel egybe hasonlítván azt mondotta, hogy az

2000 ezteendővel meg előzte a' többit a' szabadtságnak úttyán. Továbbá historice beszélt a' revolutiónak kezdetétől fogva a' Fr. Országba támadott szakadásokról, fel fedezte a' haza szabadsága ellen öszve eskütteknek indító okait, végtére azt mondotta, hogy az Isten lételének tagadása fő eszköz lett legyen a' Fr. respublicának romlására. Hosszas beszédének bé zárlása után következő végzéseket hozatott a' N. Gyűlés által: a' Fr. nemzet meg ismeri a' leg főbb valószínűségnek lételét, és a' léleknek halhatatlanságát; az embernek kötelessége, a' szerentsétlenek iránt való tisztelet, az erőtleneknek védelmezések, és fel segéllések, a' másokkal való jó tétel, 's könnyörületesség, és minden törvénytelenységnek elkerülése. Négy nemzeti nagy innepek fognak innepeltetni a' Fr. revolutió alatt esett nevezetesebb történetek emlékezetekre, u. m. *Májusnak 31 ik, Juliusnak 14 dik, August. 10-dik és Januariusnak 21-ik napjain.* A' decasokon, avagy Fr. heteken vallásbeli tárgyakról fognak elmélkedések lenni, u. m. *az Istenről, e' világról, az emberről, az emberiségnek nagy jó téteményeséről, a' Frantzia respublicáról, a' haza szeretetéről, az igazság szeretetéről, az ifjúság neveléséről, a' becsületről, a' halhatatlanságról, a' bátorságról, a' jól tévőségről, a' nagy lelküségéről, az ember tulajdon hasznának illendő és mértékletes szeretetéről, a' léleknek erősségéről, a' polgári és házassági hiveségről, a' szüléknek tiszteletekről, a' magzatoknak szeretetéről, eggy szóval, az emberi élet czikkelyeinek külömb külömb féle kötelességeiről.* A' vallásbeli szabad gyakorlás a' Fr. constitutióhoz legyen alkalmaztatva. Prereal hólnapnak 20 dikán, az az, *Juniusnak 8 dik napján az istenség tiszteletére rendeltetett innep nap legyen s. a. t.*

Robertspierre oda hagyván az óráló széket, a' közönséges jóra ügyelő commissiónak szájja *Barrere* hágott abba fel, és minekutánna a' Fr. armádiának, *Flandriába* és *Pedemontziumba* lett

bé ütését, annak következéseit elő beszélette volna, *Dugommier* Generálnak *Májusnak* első napján Spanyólokön vett győzödelmét kezdette magasztalni: Egészlen el foglalta, *úgymond*, *Dugommier* a' Spanyol tábort, 200 ágyúnál többet, felettébb sok munitiót, proviántot, tábori bútort, és magazinmokat nyert — sok Spanyol Generálokat meg. ölt, három Obestert, s 78 hadi tiszet fogott el. A' Spanyol ármádiának fő vezérét *Union* Generált törbe ejtette *Doppet* vezér az által, hogy úgy tettette magát, mintha a' Spanyol tábornak jobb szárnyát fogná meg támadni, 's azomban bal szárnyára rohant, 's egészlen öszve törte táborát s. a. t.

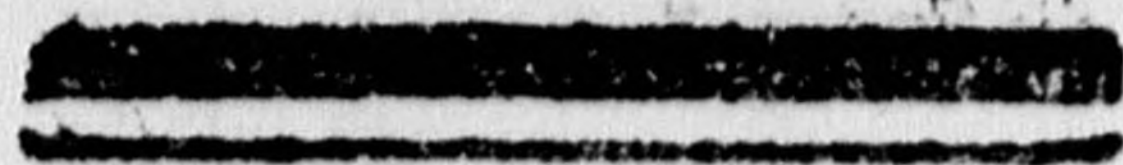
Elegyes Tudósítások.

Az *Algiriai Dey* (igy neveztetik azon tolvaj társaságnak feje) hadat üzent Portugalliának azon okból, hogy az általa kivántatott 4 millió piástert meg nem nyerhette. Már ennekelötte megmagyaráztam, mi okon fizetnek az Európai tengeren kereskedő nemzetek az *Algiriai*, *Tunisi*, és *Tripolisi* haramja társaságoknak elztendei adót, most tehát oda útasitom Érd. Olvasóimat.

A' Svéciai király különös királyi parantso-
latot küldött az Ekklesiák Superintendenseinek, mellyben háláadó isteni tiszteletet rendelt a' királyi familia ellen öszve szövetkezett complótnak szerentsés ki nyilatkoztatásáért. Eggyfersmind meg hagyta Nápolyban múlató követének, hogy *B. Armfeld* ellen panaszt tegyen a' királyi Felségnek, 's adattassa kézbe mint leg nagyobb gonolztévöt.

Eggy meg élemedett Kaputzinus Német Országban azt jövendölte, hogy Augustusnak 8 dik napján bizonyossan békesség leszen a' hadakozó nemzetek közt, *melly*, *úgymond* a' Kaputzinus,

olly igaz, mint igaz az, hogy én hólnap meg ha-
 lok. A' Kaputzinus ugyan más nap meg hólt,
 hanem az a' kérdés, hogy bé fog é a' békesség-
 ról való jövendő mondása tellyesedni avagy nem?
 Itt, a' mint a' Tudósok láttyák, *sophisma* vagyon.
 Továbbá nagy kérdés az is, honnan tudhatta a'
 Kaputzinus, hogy ő más nap meg hal, ha beteg
 vólt, 's érzetta teste alkotmányának majdan le-
 jendő öfzve omlását, könnyen hozzá vethetett,
 hogy más nap meg hal; én magam nem eggy két,
 hanem több betegeket láttam olyanokat, a' kik
 előre meg érzették éltek' határát, de azért még
 sem következik, hogy ők jövendő mondó lélek-
 kel birtanak vólna. A' jövendő mondást meg
 kell különböztetni az előre való látástól, és ér-
 zéstől (*vaicinium distingvendum est a praevisio-
 ne et praesagitione*). Jövendőlni mondatik az, a' ki
 a' következő történeteket minden előjáró okok
 nélkül eleve el láttya és meg tudja. Illyetén tu-
 lajdonságot senkinek a' véghetetlen valóságon ki-
 vül tulajdonítani nem lehet, és a' kiben ez a' tulaj-
 donság meg vólna, meg kellene abban lenni, a' több,
 véghetetlen valóságot illető tulajdonságoknak is.
Praevidere, az az, előre valamit el látni mondatik
 az, a' ki a' következő történeteket azoknak
 előre járó okaiból ki tanullya, p. o. igen könnyű
 a' hóldnak homályos színéből essöt, az égnek ve-
 res színéből szelet, az égett italoknak mértéklet-
 len éléséből viz kórságot, a' pazérlásból szegény-
 séget, a' szerelemmel való vissza élésből erőtlen-
 séget jövendőlni. — *Praesagire* előre meg érzeni,
 jelenti az embernek a' következő dolgoknak
 vagy a' magában, vagy maga körül, vagy ma-
 gán kívül tapasztalt jelenségekből származott es-
 méretét p. o. könnyű a' testnek rend kívül való
 lankadtságából, a' szokott eledelektől való irtod-
 zásból, az álmatlanságból, fej fájásból s. a. t. va-
 lakinek a' reá következő nyavalyát előre meg
 mondani; könnyű a' szoros mellyű, hosszú nya-
 kú, piros pofájú, nehezen lélegző ifjúnak meg jö-
 vendőlni, hogy ő száraz nyavalya által fog e' vi-

lágból ki végeztetni. Talám ilyen módon tudta az öreg kaputzinus, a' hofszas tapasztalás által meg tanittatván, más nap következendő halálát. Hanem az a' kérdés, hogy olly bizonyossan fog é Augustusnak 8-ik napján békesség lenni, mint a' melly bizonyossan ő meg hólt az általa meg mondatott napon.

A' Treviri Érsek és választó fejedelem *Clemens* testvér hűgával *Kunigunda* hertzeg asszonyal égygyütt *Heidelbergába* ment által. — A' Moguntziai Érsek, *Májusnak* 3 dik napján *Moguntzia* városán lett által menetelében meg látogatta *Möllendorf* Pruszszus Feldmarsalt. — A' Fels. Pruszsziai király maga is, két idősbb fiával, u. m. a' korona örökössel *Fridrikkel* és *Lajos* hertzeggel égygyütt déli Pruszziába, 's nevezetesen *Posen* városába fog utazni, 's személlyesen vezérteni a' Lengyel insurgensek ellen küldetett Pruszszus seregeket. A' két hertzegnek ifjú hitvesei az alatt a' *Sans-Souci* királyi palotán, néhai II *Fridrik* király kedves lakó helyén túl épült ditsőséges királyi palotában fognak mulatni.

Magyar Ország.

Pesten April. 19-ik napján 1794. esztendőben. Kedves Hazánknak javára fáradhatatlanul törekedő *Tóldy József* Kamarális Inspector Úr, ki a' többek közt, azzal érdemlette meg a' közönséges háláadást, hogy *Nandor-Fejérvárának* meg vétele után, midőn a' várban találtatott sok ezer mérő életet és száraz kéenyeret, némelly hibás vélekedésből a' duna vizébe kezdették már hányni, közbenjárása által meg mentette, meg tartotta, az akkori időben szükségben lévő Országunknak igen nagy hasznára. Ismét a' múlt *Mártiusban* maga költségén hozatott ide *Pestre* egynéhány méh kasokat, hogy a' méhekkal való bánásnak tudománya, más Országoknak példájok szerént

Hazánkban is mutattatna és tanittatna. Valóban ideje is volna már egyszer, hogy ezen nagy hasznú tudomány, mellynek az *Oecon. Commerc. Dietai Deputatio* is, bé hozásában igyekezett, és módot keresett, éggý ahoz értő hazánkfia által, legalább a' fő iskolában tanittatna. Mert járjuk el bár, a' Váczi, Soproni, és Pesti öfzi vásárokat, tsudálkozva fogjuk tapasztalni, hogy ámbár most rossz állapotban vagyon is a' méhekkal való bánás; még is annyi sok viaszt, 's mézet hordanak azokra, 's jó pénzen el adják azokat, hogy Hazánkban akármelley más sok költségben és fáradságban kerülő productumért, avagy termésért sem vesznek bé többet, mellyet nem Hazánkunk jó tudománya, a' mint némelleyek álmodoznak, hanem jó mezeje ad.

Mit nem lehet tehát reménylenünk, ha a' Fels. Helytartó Tanács, melly *Tóldy* Inspector Úrnak, a' méh rajzásról tett jegyzéseit már ez előtt közlötte a' Tek. N. Vármegyékkel, ezen közhasznú tudománynak tanítását édes Hazánkba is bé hozni fogja! Erre mindenek felett szüksége van a' Magyar Hazának, mellyben a' méhel való bánásról némelley meg rögzött, és más Országokból már régen ki irtatott vélekedések még most is uralkodnak. Illyen a' többek közt az, hogy minekutánna hasznát vesszük a' szorgalmatos méhetskének, azokat minden öfzön büdös kövel megfojtyuk, kégyetlenül meg öldössük, számokat 's hasznokat szemlátomást kissebbittyük, 's velünk közlött jó-téteményeiket kégyetlen háládatlansággal fizettyük vissza. Még ma sem esmérjük, hogy többekről ne szóllyak, az anyátlan kasokat, azoknak máig se tudunk anyát, vagy méh királyt adni. A' kevés méhű kasoknak nem tudunk méhet adni raj erefztésig, nem tudjuk a' tolvaj méhektől kasainkat meg őrizni, nem tudjuk a' méz nélkül való kasokat a' jövő raj-erefztésig életben megtartani. — Hazánkat az Isten sok jó mezőkkel, 's szép virágos határokkal bőven meg áldotta, 's

az által alkalmatossá tette azt más tartományok felett a' méh tartásra: melly nagy hasznot hajtaná tehát a' mezei gazdaságnak ezen ága, nemcsak a' házi szükségekre, hanem azzal a' külső Országokba való kereskedésre nézve is, ha, mint más Európai jó rendelésű tartományokban, a' Hazánknak leg alább fő iskolájában taníttatna s. a. t.

Felséges Urunk, koronás királyunk, Mélt. Csabrághy, és Szittnyai Gróf *Koháry Ferentz* úr kérésére méltoztatott kegyelmesen meg engedni, hogy Tek. Nemes Gömör Vármegyében, Murányi Uradalmában *Nagy Götz* nevezetű mező városában minden héten héti vásárokat hétfőn; országos vásárokat pedig, *Mártiusnak* 19 dik, *Juniusnak* 13 dik, *Septembernek* 21 dik, *Decembernek* 16 ik napjain tarthasson; előtte való nap bármely vásárt.